

Zbigniew M. Karaczun

ATLAS ROLNY

Dokąd zmierza europejska wspólna polityka rolna

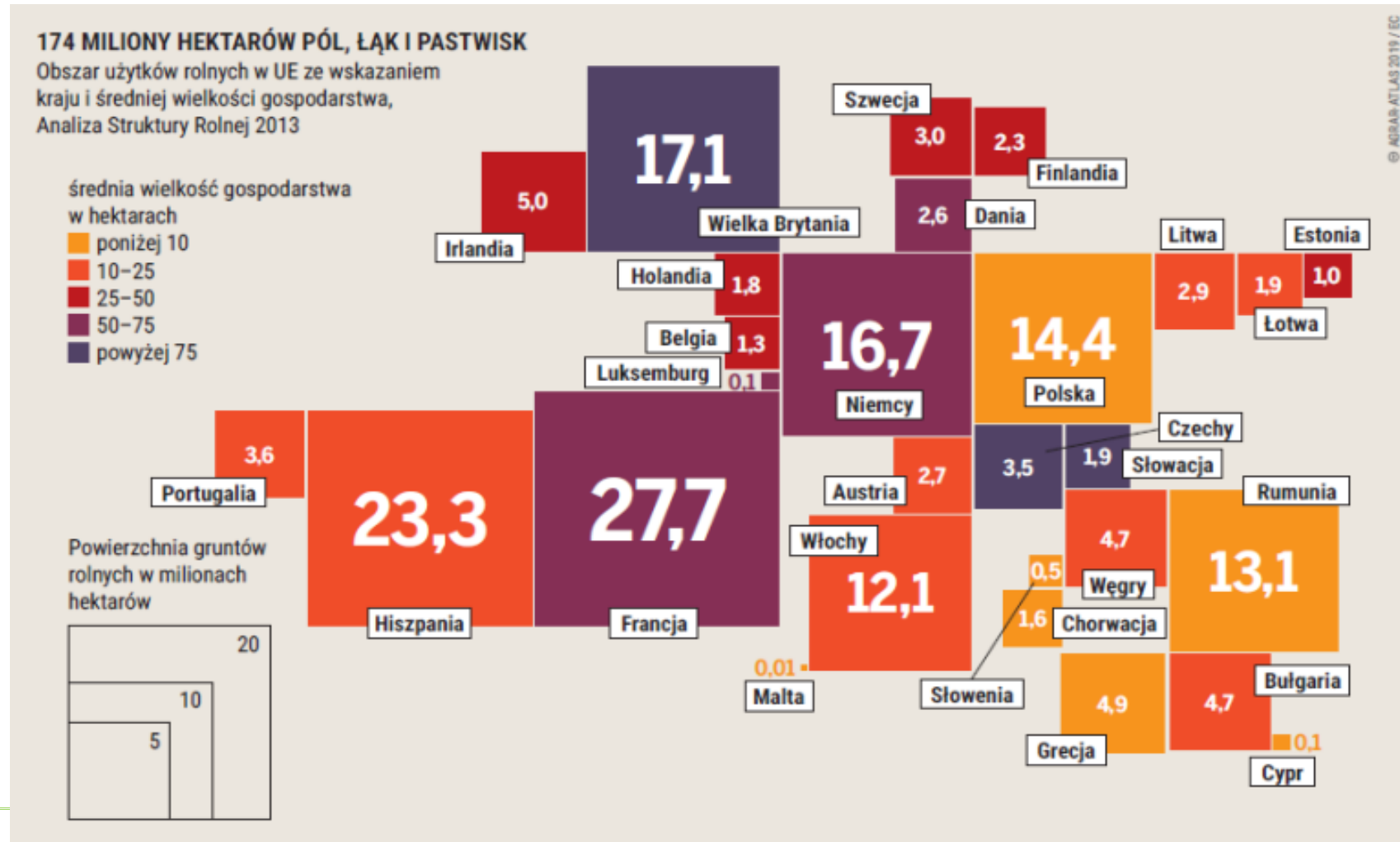
Warszawa, 25.09.2019

Rolnictwo w UE

Około 45% powierzchni Unii Europejskiej zajmują użytki rolne, pastwiska i sady

To ok. 174 mln ha.

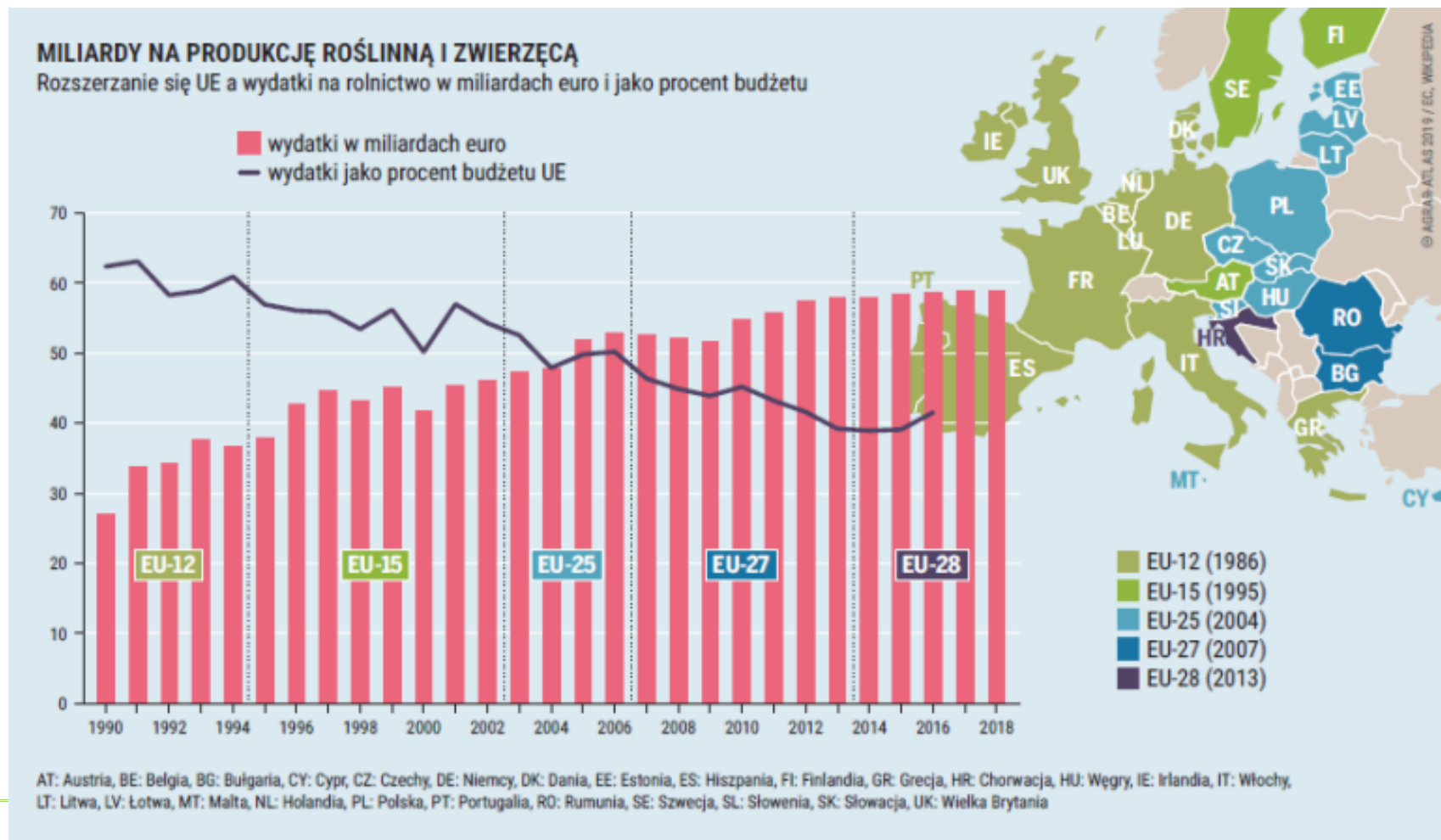
Rolnictwo w UE

- Choć udział rolnictwa w PKB UE nie jest duży, to rolnictwo jest ważnym sektorem gospodarki unijnej – zapewnia bezpieczeństwo żywnościowe, wytwarza surowce dla przemysłu, daje miejsca pracy.
- WPR należy do podstawowych polityk UE. Jest rozwijana od połowy lat 50. XX w. Początkowo jej celem było zapewnienie dostatecznej ilości pożywienia dla mieszkańców EWG. W późniejszym okresie przeszła reformy, stawiano przed nią inne cele, w tym także społeczne i ekologiczne.
- Pomimo tych zmian WPR nie stała się polityką zrównoważoną. Pozwoliła na podniesienie dochodów rolniczych i dynamiczny rozwój przemysłu rolno-spożywczego. Ale wiele skutków społecznych i ekologicznych jest niekorzystnych.

Wspólna polityka rolna

Rolnictwo pochłania około 40% całkowitego budżetu UE (obecnie jest to ok. 58 mld EUR, tj. ok. 114 EUR/osobę). Planowane jest jednak obniżenie udziału WPR w budżecie do 27% w 2027 roku.

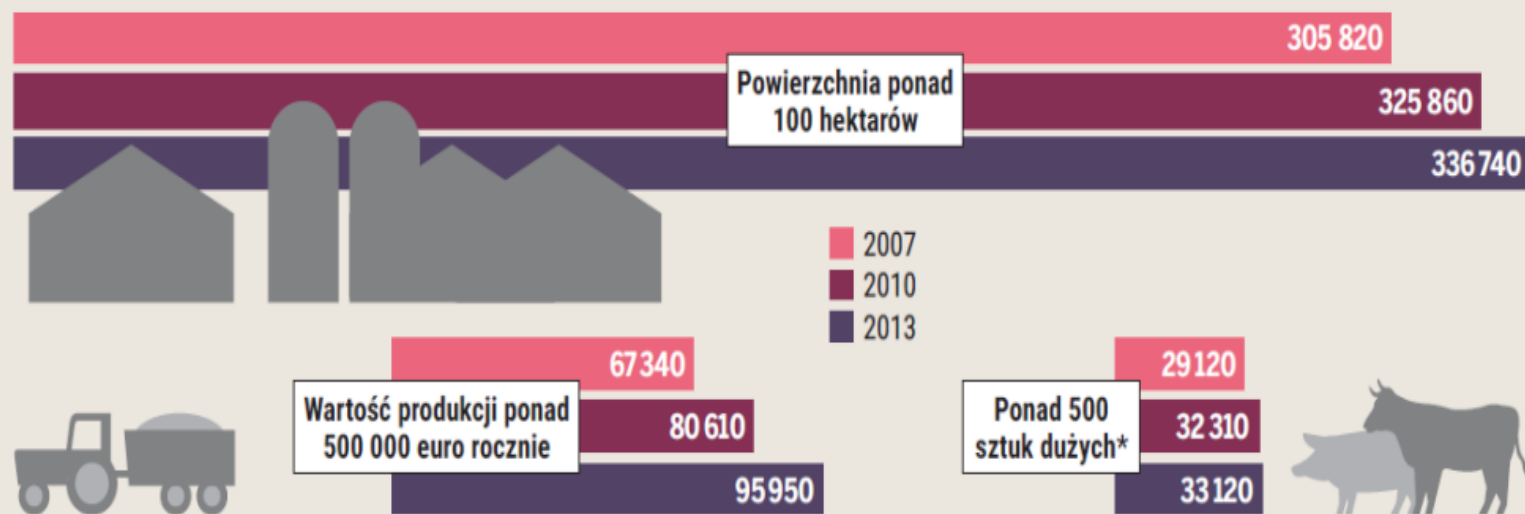
Obecnie 70% płatności uzależnione jest wyłącznie od tego ile ziemi posiada rolnik.

Skutki społeczne WPR

Pomiędzy 2003 a 2013 rokiem niemal 1/3 unijnych rolników zakończyła działalność. Znikają przede wszystkim gospodarstwa małe. Powoduje to zjawisko starzenia się wsi i „wymierania” obszarów wiejskich

DUŻE GOSPODARSTWA ROSNĄ **W SIŁĘ**
Rosnąca liczba dużych gospodarstw rolnych w UE

© AGRAR-ATLAS 2019 / EC

* jednostka przeliczeniowa inwentarza żywego: 1 krowa albo 5 świń, albo 10 owiec

Dziś 50% użytków rolnych UE jest w rękach 3.1% rolników !

W Polsce 1,8% rolników posiada ponad 30% UR

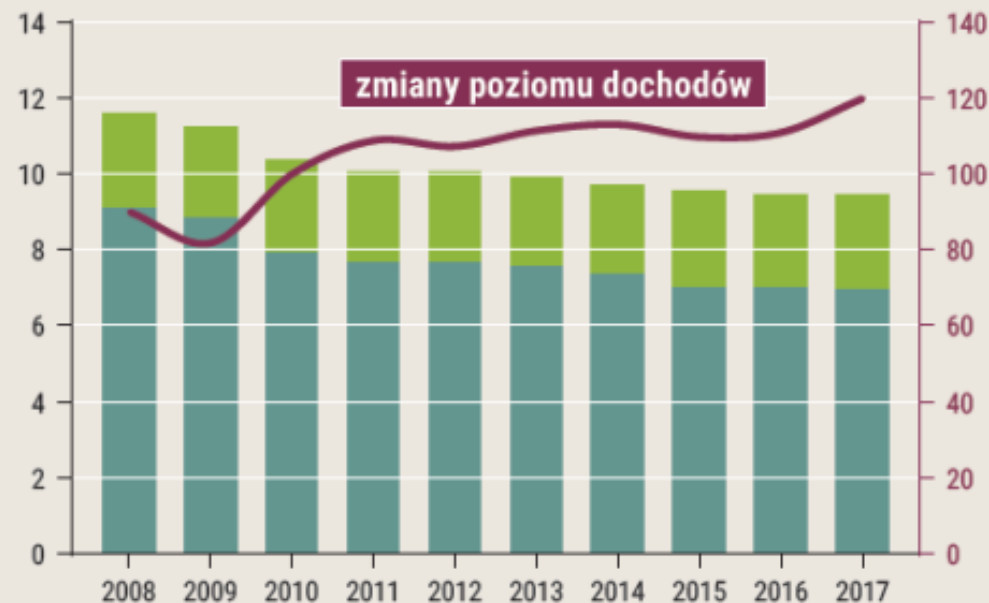
Skutki społeczne WPR

W efekcie zmienia się model rolnictwa. Znikają gospodarstwa rodzinne, w których główną siłą roboczą była praca członków rodziny, a ich miejsce zajmują wielkie przedsiębiorstwa rolne, bazujące na zewnętrznych pracownikach, często zatrudnianych jedynie sezonowo.

WIĘCEJ PIENIĘDZY ZA MNIEJ PRACY

Zatrudnienie w rolnictwie, ekwiwalenty pełnego czasu pracy w milionach osób i zmiany poziomu dochodów, 2010 = 100

■ odpłatna siła robocza i pracownicy otrzymujący stałą pensję   ■ osoby samozatrudnione i członkowie rodzin nieotrzymujący wynagrodzenia

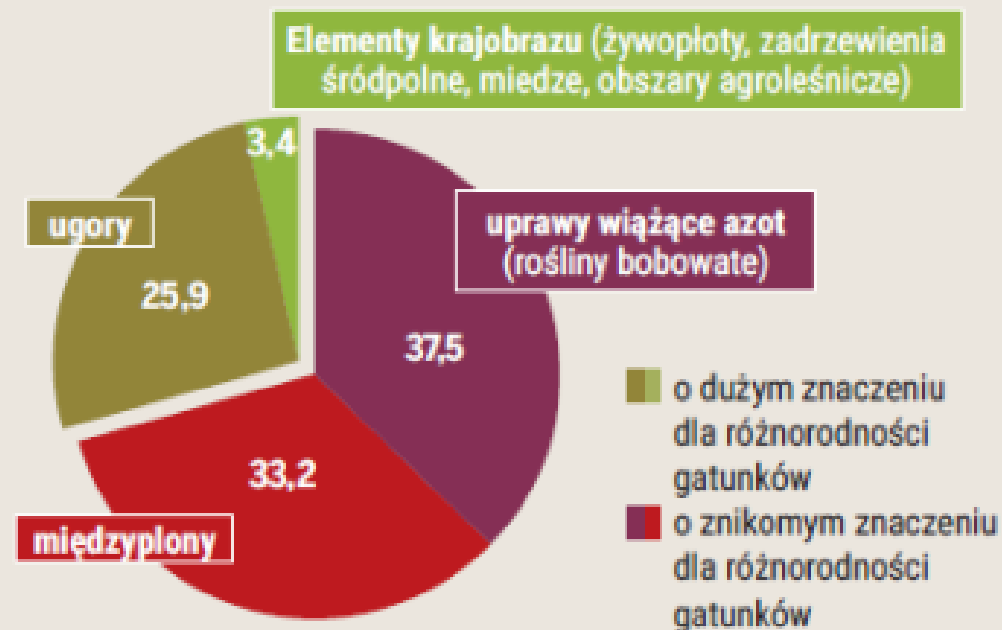
WPR a środowisko

Pomimo reform rolnictwo unijne nadal wywiera nadmierną presję na środowisko przyrodnicze. Dotyczy to m.in. wpływu na jakość gleb i wód, różnorodność biologiczną oraz jakość powietrza i klimat.

Bez zmiany podejścia do WPR nie uda się osiągnąć celów polityki ekologicznej Unii Europejskiej w tych obszarach.

CEL NIEOSIĄGNIĘTY

Obszary proekologiczne, do których trafiają „zielone” płatności bezpośrednio z UE, rozkład wg formy użytkowania, 2015, w procentach

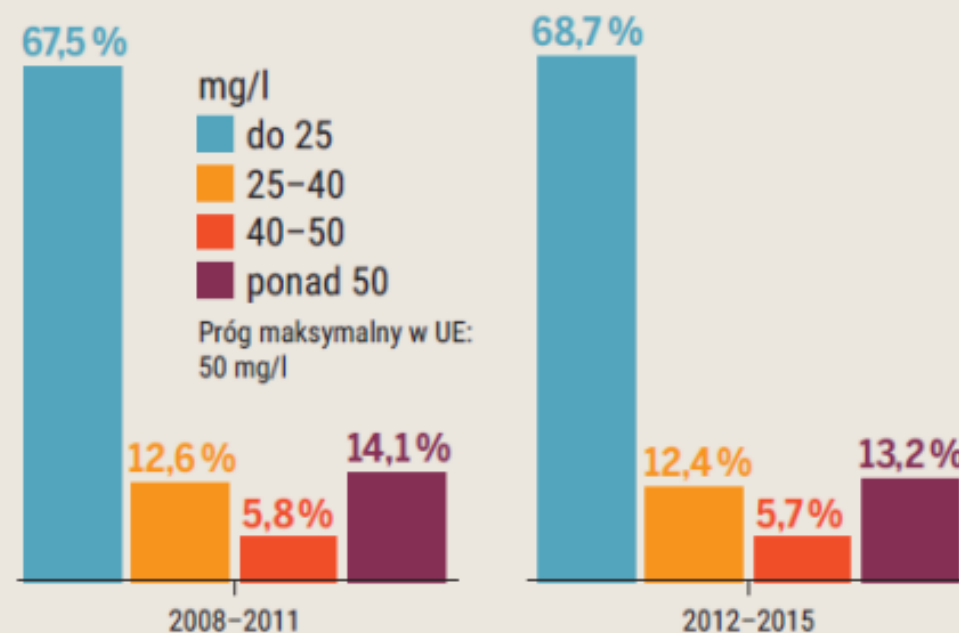
WPR a środowisko

Rolnictwo jest jedną z podstawowych przyczyn eutrofizacji wód w UE i zbyt wysokiego w niej stężenia azotanów.

Pogarsza się stan gleb w UE. Upraszczanie płodozmianu, rezygnacja z nawożenia nawozami naturalnymi i wykorzystania roślin bobowatych powodują spadek węgla organicznego w glebach. Silne nawożenie mineralne przyczynia się do zakwaszania gleb

POWAŻNY PROBLEM DLA WÓD

Stężenie azotanów w wodach gruntowych wg stacji monitorujących jakość wody, w miligramach na litr i odsetku stacji

WPR a środowisko

Od lat 80. XX wieku liczebność populacji ptaków krajobrazu rolniczego spadła o 56%, a motyli łąkowych o ponad 35%. Stan ochrony 60% gatunków i 77% siedlisk jest **niewłaściwy**.

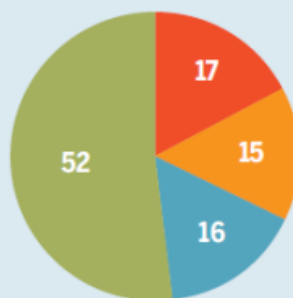
PTAKI WYMIERAJĄ

Spadek liczebności ptaków należących do 39 gatunków krajobrazu rolniczego w 10 krajach przekazujących dane w tym zakresie, w procentach, 1990 = 100, najnowsze dane dot. okresu 2013–2015

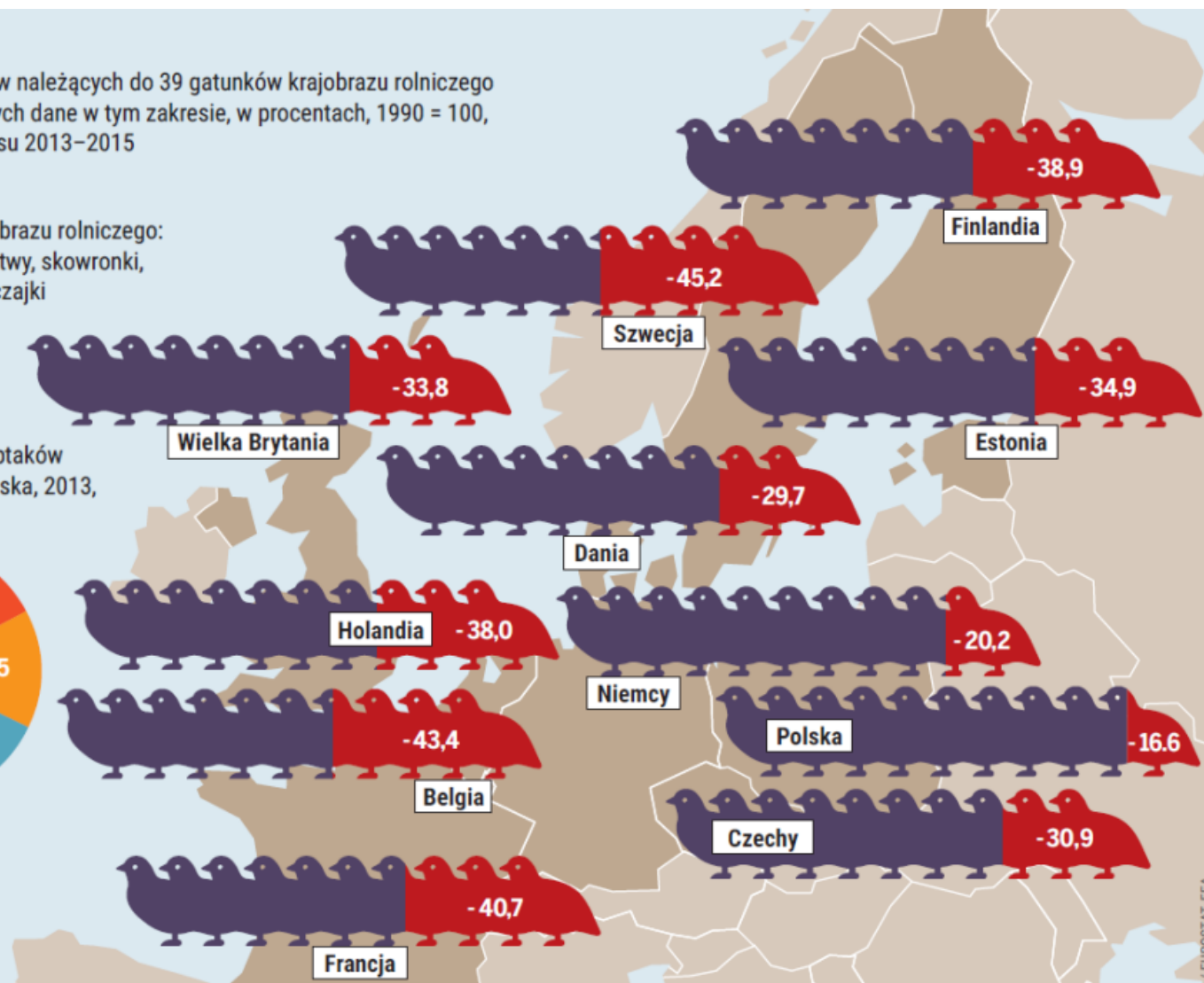

Ptaki krajobrazu rolniczego:
np. kuropatwy, skowronki,
mazurki i czajki

Status 447 gatunków ptaków
w UE, wszystkie siedliska, 2013,
w procentach

- zagrożony
- pogarszający się
- nieznany
- bezpieczny

Wyzwania

- Obecne dyskusje nad przyszłym kształtem WPR są dobrą okazją na wprowadzenie takich zmian, które ograniczą zidentyfikowane, negatywne skutki.
- Bardzo niebezpieczną propozycją jest ograniczenie środków przeznaczanych na działania w ramach II sektora i ich przeniesienie do I sektora. Spowoduje to negatywne skutki nie tylko dla środowiska, ale także społeczne.

Wyzwania

- Instrumenty WPR powinny mieć bardziej zróżnicowaną strukturę i formę, tak, aby były one bardziej dostosowane do potrzeb rodzinnych gospodarstw rolnych. Ich utrzymanie powinno być jednym z podstawowych celów WPR.
- Obok wpływu na klimat i gleby, wpływ rolnictwa na jakość i ilość wód jest najbardziej istotnym zagadnieniem środowiskowym, które powinno być dostrzegane przez WPR.